

Tajemství světoznámých Tiffanyho lamp
Dosud nezveřejněný příběh umělecké designérky
Clary Wolcottové

ECHO HERONOVA POLEDNE U TIFFANYHO

Echo Heronová
POLEDNE U TIFFANYHO

Echo Heronová

POLEDNE
U TIFFANYHO

Přeložila
Blanka Petáková

Tato kniha je fikce. Některé postavy a děje vylíčené v tomto románu jsou dílem autorčiny fantazie. Podobnost se skutečnými osobami, ať už žijícími, či zesnulými, místy a událostmi může být pouze náhodná.

Copyright © 2012 by Echo Heron

Translation © Blanka Petáková, 2015

All rights reserved

ISBN 978-80-7359-709-2

*Na památku
Clary Pierce Wolcottové Driscollové Boothové*

15. prosince 1861 – 6. listopadu 1944

Když se dívám na okna, mozaiky a lampy, které vytvořila má sestra, vidím v nich její duši. Vždy jsem Claru považovala za jednu z Bohem vyvolených. Dostalo se nám požehnání žít v její společnosti a kráčet v jejím světle. Její památka je hvězdou, která nám bude zářit do konce našich dnů.

Emily Wolcottová, 1944

ÚVODNÍ SLOVO AUTORKY

U^{TO KNIHU} jsem začala psát v lednu 2007 poté, co jsem na Rozhlasové stanici *National Public Radio* vyslechla pořad o nálezů třinácti set třiatřiceti dopisů napsaných mezi lety 1853 a 1930. Z větší části šlo o pravidelné týdenní zprávy, které si Clara Wolcottová vyměňovala se svou matkou Fannií a se dvěma ze svých tří sester, Emily a Kate. Zažloutlé stránky dopisního papíru ukrývají pozoruhodné tajemství – totiž že autorkou ikonických Tiffanyho lamp, mnoha vitráží a mozaik je právě Clara, nikoli Louis C. Tiffany, ačkoli on to vždycky tvrdil.

Po většinu svého spisovatelského života se snažím vzdávat hold pozoruhodným ženám, které zůstaly nepovšimnuty právě proto, že byly ženami. Když jsem si přečetla svěží a barvitě Clařiny dopisy, v nichž líčí každodenní život v New Yorku na přelomu století, cítila jsem, že ji musím vyvést ze stínu Louise Tiffanyho a po zásluze jí dopřát její vlastní světlo. Clara Wolcottová byla bezpochyby nejen mimořádnou ženou, která předběhla svou dobu o mnoho let, ale i jednou z neplodnějších a nejoriginálnějších umělkyní Ameriky.

Clařiny dopisy se staly základním kamenem této knihy a spolu s výňatky z jejího deníku mi posloužily k tomu, abych vtiskla tvar dialogům, dějovým liniím a jednotlivým scénám. Při dotváření atmosféry, místa a doby, do níž je Clařin příběh zasazen, jsem se opírala o studium reálií, zároveň jsem však spoléhala i na svou intuici.

Můj pohled na osobnost a charakter Louise Comforta Tiffanyho je podložen četnými životopisnými a dobovými materiály. Tiffanyho deníkové zápisky, které zde předkládám, vycházejí sice z faktů, ale jsou fikcí, neboť se dochovalo jen velmi málo jeho osobních písemných záznamů.

Okna popisovaná ve scéně, v níž Clara navštíví kostel ve městě Troy, nebyla v době Clařiny návštěvy ještě hotova, ale troyské kostely sv. Pavla, sv. Jana a sv. Josefa se pyšní překrásnými vitrážovými okny z Tiffanyho dílny.

Snažila jsem se zachytit věci tak, jak se skutečně staly, ale pokud jsem to považovala ze spisovatelského hlediska za vhodné, neváhala jsem upravit charaktery jednajících postav, časové poměry a události tak, aby vyhověly potřebám mé knihy. Snad mi čtenáři tuto opovážlivost prominou.

Věřím, že pro Claru, tu zamyšlenou ženu na fotografii na originálním přebalu knihy, by bylo poctou, že si po mnoha letech strávených v ústraní a v Tiffanyho stínu, přečtete její příběh.

1888–1892

**Sklářská společnost Tiffany Manhattan, roh Čtvrté avenue
a Východní dvacáté páté ulice č. 333–35
7. května 1888**

CLARA WOLCOTTOVÁ a její mladší sestra právě přecházely ulici, když zpoza rohu vyrazilo spřežení. Koně se s divokým výrazem v očích řítily zběsile kupředu a Clara instinktivně ztuhla v polovině kroku. Bez dechu zírala na vyděšeného vozku, který stál na kozlíku a zoufale přitahoval opratě. Ze všech stran se ozývaly výkřiky. Koně změnili směr až v posledním okamžiku. Plně naložený vůz chvíli balancoval jen na dvou kolech, vzápětí s hlasitým žuchnutím dopadl zpět na všechna čtyři a prohnal se kolem obou dívek. Minul je jen o pár centimetrů.

Clara vydechla a sevřela pevněji desky. Vlastně jí dělalo radost, že takové vypjaté situace zvládá mnohem lépe než dřív. Když přijela do New Yorku poprvé, děsil ji pouhý zvuk přibližujícího se vozu. Teď si jen upravila sukni a rázným krokem vykročila do oblaku prachu.

Josie spěchala za ní a přidržovala si klobouk. „Nemůžeš trochu zpomalit?“

„Významní obchodníci, jako je pan Tiffany, neradi čekají. Zvlášť když jde o dvě přivandrovalé nuzačky, které k němu přicházejí žebrat o práci,“ křikla Clara přes rameno do hluku ulice.

„Nejsme nuzačky a ty nejsi žádný přivandrovalec. Vždyť bydlíš v New Yorku už víc než rok, Claro.“

„Právě proto, že tady žiju víc než rok, bys mi měla věřit. Když se člověk opozdí na důležitý přijímací pohovor, může si být téměř jistý, že z něj nuzák brzy bude.“

Clara energicky rázovala k budově Tiffanyho společnosti. Tvářila se klidně, ale pod zdánlivě vyrovnaným zevnějškem se chvěly nervy napjaté k prasknutí. Zdálo se k nevíře, že za chvíli bude mít možnost předložit svou práci samotnému Louisi Tiffanymu. Už samo setkání s věhlasným magnátem bylo dostatečným důvodem k nervozitě, a kdyby snad ne, stačilo, aby si připomněla, že matka a sestry nepochybně informovaly každého v okruhu padesáti mil od rodinné farmy v Ohio, že v tuto chvíli míří na pohovor, který bude mít zásadní význam pro její budoucnost. Ona a Josie se na několik příštích týdnů zaručeně stanou vděčným tématem, které bude při večeři probírat každá domácnost od Tallmadge až po Kent.

Vešly do vstupní haly, a když dospěly asi do poloviny, vrazil do Clary podsaditý muž. Upíral pohled na hodinky a zjevně nevnímal nikoho a nic okolo sebe. Claře upadly na zem desky a jemu sletěl z hlavy klobouk.

„Koukejte na cestu, ženská!“ zavrčel a sehnul se pro něj.

Clara se k němu s opovržením otočila. Ani po roce si nezvykla na neotesané móresy newyorských mužů a na nezdvěřilost, s jakou se chovali k ženám. V Tallmadge, a dokonce ani v Clevelandu by se žádný muž takhle hrubě nezachoval.

„Promiňte, pane, ale myslím, že na cestu byste se měl dívat spíš vy sám.“

„To je ale drzost! Ženským by se mělo zakázat, aby pobíhaly po ulicích samy a bez dozoru jako divoká zvěř!“

„A vás, pane, by měl někdo naučit základním pravidlům, která dodržuje každý civilizovaný muž ve slušné společnosti.“

Hrubián odkráčel se zrudlým obličejem a kloboukem komicky posazeným nakřivo.

Clara zdvihla desky a pokradmu zalétla pohledem k sestře. Josie byla bledá, obličej měla pokrytý krupějemí potu a ruku si tiskla k prsům, jako by se snažila zamáčknot bolest, která se tam občas ozývala. Jindy by Clara trvala na tom, aby se posadily a odpočinuly si, ale dnes nemohla připustit, aby je Josiino chatrné zdraví zdrželo. Věřila, že zaměstnání u Tiffanyho se pro ni stane vstupenkou do světa, o kterém snila od chvíle, kdy si poprvé uvědomila, že chce ži-

vot zasvětit umění. A chce-li Josie také vést život newyorské umělkyně, bude si muset na neomalenost druhých rychle zvyknout.

Clara zachytila svůj odraz v jednom ze zrcadel rozvěšených na stěnách haly. Zastavila se, aby se upravila. Celý týden si odpírala obědy, aby ušetřila potřebnou sumu a mohla si vypůjčit modré taftové šaty, které teď těsně obepínaly její štíhlý pas a boky a hladce splývaly ke kotníkům. Z módy vyšly teprve nedávno a jen velmi zkušená švadlena by poznala, že jde o model z minulého roku.

Josie už teď stála vedle ní. Podle současných módních trendů bylo možné považovat obě dívky za atraktivní, přestože měly naprosto odlišné rysy. Oříškově hnědé oči, vystouplé lícní kosti a smyslná ústa dodávaly Claře exotický vzhled, který ostře kontrastoval s jemným dívčím vzezřením její sestry.

Clara pohlédla na hodiny v hale a popadla Josii za ruku. „Musíme si pospíšet!“

Chvatně udělala tři kroky vpřed, ale pak si všimla výtahu a otočila se směrem k němu. „Pojedeme zdviží!“

„Do toho pekelného vynálezu nevročím!“ zastavila se Josie a rezolutně zavrtěla hlavou. „Utrhne se s námi a zabijeme se!“

„Nebud' hloupá! Výtah je moderní vynález. Za pár vteřin s ním vyjedeme do třetího patra a vystoupíme z něj svěží, jako bychom právě vyšly ze salonu.“

Josie vytáhla z rukávu kapesníček a otřela si pot na obličeji a na krku. „Radši ta tři patra vyběhnu a budu celá schvácená, než bych riskovala život v téhle smrtící pasti.“

Clara popuzeně vzdychla a vydala se za Josií do schodů. V skrytu duše byla ale ráda, že nemusí přiznat, že neví, jak se ten výtah ovládá.

Clara zdvihla ruku, aby zaklepala na dveře, na nichž se zlatými písmeny skvělo jméno *Louis C. Tiffany*. V tu chvíli ji zachvátily úzkost a zmatek. Zavřela oči a v duchu si znovu rychle prošla své práce. Zcela určitě jsou stejně dobré jako to, co viděla v galeriích. A Louis Tiffany to navzdory svému ohromnému bohatství a proslulosti jistě pozná také. I on je koneckonců umělec, přestože podle Clařina názoru po-

strádají jeho kresby a vitráže vášeň a sebejistotu a jeho talent nachází uplatnění především v moderním a okázalém interiérovém designu.

Znovu zvedla ruku, ale vtom se dveře otevřely. Před ní stál nápadně hezký muž v béžovém obleku z čínského hedvábí. Nepozdravil a mlčky na Claru zíral, jako by spatřil ducha. Byla by to trapná chvíle, kdyby Clara také nezůstala stát, ohromená Tiffanyho zjevem. Ten štíhlý, elegantní a upravený pán, kterého měla před sebou, neodpovídal ani v nejmenším její představě tlustého chlapíka s podbradkem. Netušila, co říct, a tak se jen usmála.

On na její úsměv okamžitě zareagoval: „Promiňte. Pojdte dál. Jsem Louis Tiffany.“

Clara porušila pravidla správného chování dámy z vyšší společnosti a natáhla ruku k pozdravu dřív než on. „Já jsem Clara Wolcottová a tohle je má sestra Josephine Wolcottová.“

„Přišly jste přesně,“ odušil a potrásl jí pravicí. „Vlastně dokonce o chvíličku dřív. Našly jste nás bez potíží?“

„Tuhle část města dobře znám,“ odpověděla Clara a odkašlala si, aby zakryla rozechvění v hlase. „Snažím se být dochvilná navzdory drožkářům, kteří se mě ustavičně snaží přejet.“

Zdálo se, že ji vůbec neposlouchá. Dál držel její ruku ve své a se zaujetím si Claru prohlížel. Nedokázala se ovládnout a naprosto otevřeně na něj hleděla také. Byl to skutečně velmi pohledný muž, který by leckteré ženě snadno popletl hlavu. Neposlušné vlnité tmavé kučery jako rozfoukané větrem kontrastovaly s elegantně zaštríženou bradkou a knírkem. Široké čelo, široká ústa a rovný nos byly dokonalé. Ale pozornost přitahovaly především oči. Byly velké, zářivě modré a pyšnily se pronikavým, ostrým pohledem dravce. V Claře vzbuzovaly pocit, že do ní Tiffany vidí a dokáže jí číst myšlenky.

V nejbližším koutě místnosti stál téměř neviděn jakýsi muž, který teď zakašlal a pokročil kupředu.

Tiffany konečně pustil Clařinu ruku a pokývl lehce hlavou. „Tohle je Henry Wyckoff Belknap, umělecký ředitel naší společnosti.“ Odmlčel se a dodal: „Ve firmě je samozřejmě až tím druhým po mně.“

Ze stínu vystoupil drobný, dokonale oblečený pán a pozdravil obě dívky úklonou a milým úsměvem. Byl velmi štíhlý a působil tak mladistvým dojmem, že by si ho člověk snadno spletl s chlapcem.

„Prosím, dámy, posadte se,“ pokynul Tiffany ke dvěma židlím, které stály u jeho pracovního stolu. Sám usedl naproti nim, posunul si na nose cvikr a zahleděl se do jakéhosi papíru. Clara v něm okamžitě poznala svůj dopis, ve kterém mu nabízela své služby.

Seděla proti oknu a jasné světlo ji oslepovalo. Zabořila podpatky do koberce a pokusila se těžkou židli posunout. Zprvu to nešlo, ale nenechala se odradit. Zkusila to znovu a nakonec postrčila židli do stínu, aby na Tiffanyho dobře viděla.

„Po ukončení akademie jste tedy nějakou dobu učila?“

Ulevilo se jí, že pro začátek nezvolil náročnější téma, a přikývla. „Ano, přijala jsem místo v soukromé dívčí škole, ale nebyla to práce pro mne. Mým životním cílem vždycky bylo stát se návrhářkou.“ Položila si desky na klín a začala rozvazovat šňůrky. „Jak jsem už zmínila ve svém dopise, dovolila jsem si přinést několik svých –“

„A poté, co jste odešla z učitelského místa, jste se zapsala na Western Reserve, školu návrhářství pro ženy, kterou jste dokončila jako nejlepší v ročníku, je to tak?“

„Ano. Když jsem byla –“

Upřeně se na ni zadíval a opět ji přerušil: „Kdy jste zjistila, že chcete být umělkyní, a jak se stalo, že jste se ocitla tady, v mé kanceláři?“

Rozhodla se, že odpoví trochu zešíroka: „Jako první rozpoznala můj talent matka a poslala mě do Clevelandu. Tam jsem brzy zjistila, že nejlepším místem pro umělecká studia je New York City, a od té doby jsem věděla, že chci žít tady.“

O několik let později mi má nejlepší kamarádka Alice Gouvyová navrhla, abychom se sem společně přestěhovaly a zapsaly se na Art Students' League. Přivydělávala jsem si tak, že jsem seděla modelem na hodinách kreslení George Walda. To on mi řekl, že u Tiffanyho hledají návrhářku, která má zkušenosti s –“

„Také zde píšete, že se těšíte dobrému zdraví, denně cvičíte a máte ráda operu a divadlo.“

Náhla změna tématu ji trochu vyvedla z míry, ale vzpomněla si na Waldovo upozornění, že Tiffany má pověst výstředního člověka a že se jeho podivínstvím nemá nechat zaskočit.

„Když si to mohu dovolit, chodím do divadla moc ráda...“

Tiffany ji pozoroval s neskrývaným pobavením. „Hm, divadlo patří i k mé oblíbené zábavě. Kdo jsou podle vás nejlepší herci současnosti, slečno Wolcottová?“

Zamyslela se. „Bezpochyby Sarah Bernhardtová. A samozřejmě Edwin Booth. Je to největší tragéd naší doby. A slečna Bernhardtová má úžasný dar řeči. Věřím, že je –“

„Ale Booth je přece bratrem Johna Wilkese Bootha, který zavraždil prezidenta Lincolna!“

„To je pravda,“ odpověděla váhavě, „ale s jeho hereckým uměním nemá ten příbuzenský vztah nic společného. Podle toho, co jsem četla, jsou všichni tři bratři Boothové velmi talentovaní herci, a to bez ohledu na nevypočitatelnost politického přesvědčení, které měli či mají.“

„Aha.“ Tiffany stiskl rty a dal se znovu do čtení. O chvíli později se mu v očích kmitla jiskřička vzrušení.

„Zastávala jste manažerskou pozici u společnosti Ransom and Company v Clevelandu, která se zabývá navrhováním nábytku v maurském stylu?“

Šťastná, že jí jeho otázka poskytla pevnou půdu pod nohama, kývla. „Ano, dva roky jsem tam pracovala jako hlavní návrhářka. Měla jsem pod sebou patnáct lidí, kteří –“

„Pro ten styl mám slabost,“ nenechal ji Tiffany opět domluvit. „Maurské prvky používám v řadě vlastních architektonických i designérských projektů.“

„Jistě, maurský styl je zajímavý,“ přisvědčila a vůbec si nebyla jistá, jestli je správné, aby projevila svůj názor, když se na něj Tiffany neptá, zvlášť když s úsudkem svého potenciálního zaměstnavatele tak docela nesouhlasí. „Maurské prvky mohou najít široké uplatnění v architektuře, jak jste to brilantně dokázal na svém sídle Lenox Hill. Ale pokud jde o interiér, kloním se spíše k orientální jednoduchosti. Zdá se mi, že lépe vyhoví požadavkům na dekorativní eleganci a osobní pohodlí. Japonský styl s minimální výzdobou a čistými liniemi je podle mého soudu –“